

INSTITUTUL NAȚIONAL AL JUSTIȚIEI

*Anexa nr.7
la Hotărîrea Consiliului INJ
nr.12/3 din 30 septembrie 2016*

CURRICULUM
la disciplina

**„ COOPERAREA JURIDICĂ INTERNAȚIONALĂ ÎN MATERIE
PENALĂ”**

(candidați la funcția de judecători și procurori)

AUTOR:
Alexandru Molcean
Manager de Programe, Ambasada SUA la Chișinău

_____ AVIZAT
Alexandra NICA, Șef Direcție instruire și cercetare

CHIȘINĂU, 2016

I. PRELIMINARII

În tratarea disciplinei a fost reținută concepția largă a cooperării judiciare internaționale și anume notificarea și comunicarea actelor judiciare și extrajudiciare în străinătate, obținerea de probe în străinătate în materie penală, informații asupra dreptului străin, accesul internațional la justiție, recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești în străinătate, transferul persoanelor condamnate, extrădarea, etc.

Multitudinea instrumentelor internaționale în domeniul cooperării judiciare internaționale în materie penală, a modalităților de comunicare, a declarațiilor și rezervelor statelor - parte la convențiile internaționale, a limbilor de lucru solicitate pentru traducerea actelor în străinătate, precum și a formularelor – tip, a făcut indispensabilă punerea la dispoziția audiențelor a unei actualizări a stadiului relațiilor internaționale ale Republicii Moldova în domeniul asistenței judiciare.

Prezentul curriculum conține o expunere succintă a celor mai importante aspecte de asistență judiciară internațională în materia penală. Cursul are ca scop cultivarea la audienți a anumitor aptitudini care să ușureze nu numai cunoașterea instrumentelor internaționale, ci și aplicarea acestora prin formularea unor deprinderi în scopul utilizării lor corecte și eficiente în practică. Obiectivul principal al acestui curs este studierea și aprofundarea instituțiilor care guvernează această activitate complexă de cooperare judiciară internațională, precum și a principalelor forme de cooperare judiciară internațională în materie penală. De asemenea, printre obiectivele propuse este însușirea cunoștințelor despre metodele și mijloacele tehnice moderne utilizate în activitatea de prevenire și combatere a criminalității transfrontaliere, cât și în activitatea de identificare, reținere și tragere la răspundere penală a persoanelor implicate în săvârșirea de crime cu element de extraneitate. Cooperarea judiciară în materie penală are drept scop stabilirea unui spațiu comun de libertate, de securitate și de justiție ce răspunde încrederii mutuale între sistemele justiției penale din diferite state, care se sprijină pe principiile libertății și democrației statului de drept și respectă drepturile fundamentale garantate de Convenția europeană pentru protecția drepturilor omului și libertăților fundamentale.

Disciplina este preconizată de a fi realizată sub 2 forme de instruire – curs și ore practice. Curriculum reprezintă un document reglator ce determină competențele profesionale necesare integrării și buneii manifestări în câmpul muncii al viitorilor judecători și procurori.

II. COMPETENȚE

Prin studiul disciplinei *Cooperarea juridică în materie penală* audientul va obține următoarele competențe:

- Capacitatea de a identifica conceptele principale din domeniul cooperării judiciare internaționale în materie penală;
- Capacitatea de a determina normele naționale sau internaționale aplicabile pentru examinarea și soluționarea situațiilor litigioase;
- Capacitatea de a analiza cadrul legal național din punct de vedere al compatibilității acestuia cu standardele internaționale,
- Capacitatea de a interpreta și aplica principiile generale la analiza studiilor de caz sau cauzelor ipotetice;
- Capacitatea de a poseda și valorifica abilitățile practice;
- Capacitatea de a motiva deciziile luate prin prisma normelor de drept național și internațional.

III. PRINCIPALELE OBIECTIVE

La sfârșitul studiului disciplinei *Cooperarea juridică internațională în materie penală* audientul va fi capabil să:

- aplice corect legislația națională și cea internațională în acest domeniu;
- cunoască organele centrale responsabile în aplicarea tratatelor internaționale, precum și organele naționale, de competența cărora ține efectuarea acțiunilor procesuale solicitate de alte state;
- aplice corect instrumentele internaționale multilaterale și cele bilaterale, ținând cont de rezervele formulate de fiecare stat-membru la aceste tratate;
- utilizeze unele metode, tehnici și instrumente de investigare și de aplicare a instrumentelor internaționale de cooperare judiciară internațională în materie penală;
- soluționeze spețe care au mai multe opțiuni de aplicare a tratatelor internaționale;
- întocmească o comisie rogatorie cu solicitarea efectuării a mai multor acțiuni procesuale;
- aprecieze modul de interacțiune cu organele implicate în efectuarea acțiunilor procesuale solicitate de alte state;
- posede aptitudini practice privind întocmirea actelor procesuale în urma executării cererilor de acordare a asistenței juridice internaționale parvenite din străinătate;
- interpreteze legislația națională prin prisma compatibilității cu tratatele bilaterale și convențiile internaționale;
- exprime viziunii proprii asupra perspectivelor dezvoltării cooperării judiciare prin prisma tendinței de unificare a dreptului la nivel european și internațional;
- aplice metodele de cercetare științifică în cadrul activității de cercetare.

IV. ADMINISTRAREA DISCIPLINEI

Denumirea disciplinei	Formator	Semestrul	Total ore	Ore curs	Ore practice	Evaluarea
Cooperarea juridică internațională în materie penală	Alexandru Molcean	I	10	2	8	Examen

V. TEMATICA ȘI REPARTIZAREA ORIENTATIVĂ A ORELOR

Nr. d/o	TEMATICA	Ore curs	Ore practice
1.	Considerații cu caracter general. Principiile aplicabile cooperării judiciare internaționale în materie penală. Instrumente bilaterale interstatale. Legislația Uniunii Europene.	2	
2.	Comisiile rogatorii internaționale și comunicarea actelor de procedura		2
3.	Extrădarea. Procedura extrădării în cazul în care Republica Moldova este stat solicitant. Procedura extrădării în cazul în care Republica Moldova este stat solicitat.		2
4.	Transferul persoanelor condamnate. Republica Moldova ca stat de condamnare. Republica Moldova ca stat de executare.		2
5.	Transferul de proceduri în materie penală. Particularități ale modului de formulare a comisiei rogatorii.		1
6.	Recunoașterea și încuviințarea executării hotărârilor străine. Circulația hotărârilor judecătorești și a altor acte în cadrul Uniunii Europene.		1
	TOTAL	2	8

VI. UNITĂȚI TEMATICE

Unități tematice	Strategii didactice/ Resurse logistice	Lucrul individual
Tema 1. Considerații cu caracter general. Principiile aplicabile cooperării judiciare internaționale în materie penală. Instrumente bilaterale interstatale.		
<ul style="list-style-type: none"> - Reglementarea juridică a asistenței juridice internaționale în materie penală; - Scopul și domeniul de aplicare; - Competența națională în domeniul asistenței juridice internaționale în materie penală; - Motivele de refuz al asistenței juridice internaționale în materie penală; 	<p>Prelegere, asalt de idei și studiu individual de cercetare.</p> <p>Proiector, laptop.</p>	<p>Eseu - Particularitățile aplicării reciprocității în materia penală.</p>

- Cadrul normativ aplicabil.		
Tema 2. Comisiile rogatorii internaționale și comunicarea actelor de procedură.		
<ul style="list-style-type: none"> - Obligația de comunicare. Actele procedurale. Termenul necesar comunicării; - Canalele de transmitere și forma de comunicare; Dovada comunicării; - Citarea martorilor, experților și persoanelor urmărite; - Neprezentarea martorilor, experților. Refuzul de a depune mărturii. Imunități. - Noțiunea comisiei rogatorii. Obligația de executare. Obiectivele; - Audierile prin teleconferință; - Transmiterea informațiilor. Supravegherea transfrontalieră. 	<p>Exercițiu practic.</p> <p>Foi A4, pix</p> <p>Lucrul pe text.</p> <p>Tablă flipchart.</p>	<p>Studiu individual de cercetare- Convenția privind comunicarea și notificarea de acte judiciare și extrajudiciare în străinătate de la Haga din 15 noiembrie 1965;</p> <p>Formularea comisiei rogatorii în baza principiului reciprocității.</p>
Tema 3. Extrădarea. Procedura extrădării în cazul în care Republica Moldova este stat solicitant. Procedura extrădării în cazul în care Republica Moldova este stat solicitat.		
<ul style="list-style-type: none"> - Noțiunea de extrădare. Persoanele pasibile de extrădare și persoanele care nu pot fi extrădate. - Cererea de extrădare și actele anexate. Concursul de cereri. - Arestul provizoriu. Sesizarea instanței judecătorești. Reținerea în vederea extrădării. - Procedura examinării demersului de extrădare. Extrădarea simplificată. - Predarea persoanei extrădate. Termenii pentru predare. Predarea amânată. Predarea temporară. Tranzitul. - Solicitarea extrădării de către Republica Moldova. 	<p>Metoda asaltului de idei - (Brainstorming-ul)</p>	<p>Cadrul legal aplicabil. Pregătirea și prezentarea referatelor.</p>
Tema 4. Transferul persoanelor condamnate. Republica Moldova ca stat de condamnare. Republica Moldova ca stat de executare.		

<ul style="list-style-type: none"> - Condițiile de fond și de formă a transferului ; - Republica Moldova ca stat de executare; - Procedura soluționării cererii de transfer; Consecințele transferului. - Republica Moldova ca stat de condamnare; - Acceptul sau refuzul transferului; - Republica Moldova ca stat de tranzit. 	<p>Problematizarea.</p> <p>Studii de caz.</p> <p>Tablă flipchart.</p>	<p>Pregătirea și prezentarea referatelor.</p>
<p>Tema 5. Transferul de proceduri în materie penală.</p>		
<ul style="list-style-type: none"> - Procedura preluării de către autoritățile centrale ale Republicii Moldova a urmăririi penale; - Obligativitatea preluării urmăririi penale. Temeiurile preluării urmăririi penale. - Procedura de preluare a cauzelor penale aflate în faza judiciară a procesului penal; - Transmiterea procedurilor represive către autoritățile străine; - Transmiterea cauzelor penale aflate în faza de urmărire penală a procesului penal și a celor aflate în examinare judiciară. Efectele transmiterii procedurilor penale. 	<p>Metoda mozaicului.</p>	<p>Rezolvarea spețelor - Aspecte practice privind executarea comisiilor rogatorii parvenite din străinătate.</p>
<p>Tema 6. Recunoașterea și executarea hotărârilor. Circulația hotărârilor judecătorești și a altor acte în cadrul Uniunii Europene.</p>		
<ul style="list-style-type: none"> - Executarea hotărârilor penale străine în Republica Moldova. Dispoziții generale. - Condițiile speciale de admisibilitate. Limitele executării. - Procedura de recunoaștere; Consecințele executării; - Executarea hotărârilor ale Republicii Moldova străinătate; Condițiile delegării executării; - Procedura executării hotărârilor naționale în străinătate. Consecințele formulării cererii de încuviințare a executării. 	<p>Seminar practic.</p> <p>Studii de caz.</p> <p>Tablă flipchart.</p>	<p>Redactarea de către audienți; a proiectelor cererilor de încuviințare a executării hotărârilor judecătorești.</p>

VII. EVALUAREA

A. Evaluarea continuă se va realiza prin:

- participarea audienților în cadrul seminarelor;
- realizarea activităților individuale/în grup;
- răspunsuri verbale, participare la dezbateri/studii de caz;
- redactarea unor acte în baza temelor studiate;

- susținerea unei testări obligatorii care va conține sarcini cu obiective de măsurare a cunoștințelor, capacităților și competențelor/aptitudinilor profesionale;
- pregătirea unui referat pe o problemă propusă pentru activitățile individuale.

B. Evaluarea finală se va efectua prin examen, în bază de test, care va conține întrebări teoretice și practice în domeniul organizării activității instanțelor de judecată

VIII. BIBLIOGRAFIE

Acte legislative și normative:

1. Codul de procedură penală al Republicii Moldova nr.122-XV, din 14 martie 2003.
2. Codul Penal al Republicii Moldova nr.985-XV, 18 aprilie 2002.
3. Constituția Republicii Moldova, 29 iulie 1994.
4. Decret pentru aprobarea Regulamentului privind acordarea azilului politic de către Președintelui Republicii Moldova nr.1506-III din 31.10.2003.
5. Legea cu privire la asistența juridică internațională în materie penală nr.371-XVI din 01.12.2006.
6. Legea Republicii Moldova cu privire la activitatea specială de investigații, nr.59 din 29.03.2012.
7. Legea Republicii Moldova cu privire la protecția martorilor și altor participanți la procesul penal, nr.105 din 16.05.2008.
8. Legea privind azilul în Republica Moldova, nr.270-XVI din 18.12.2008
9. Regulamentul cu privire la organizarea activității de asistență juridică internațională a Procuraturii Generale (21.03.2005).
10. Legea cetățeniei Republicii Moldova nr.1024-XIV din 02.06.2000.
11. Legea privind semnătura electronică a documentului electronic, nr.91 din 29.05.2014
12. Legea cu privire la activitatea Poliției și statutul Polițistului Nr. 320 din 27.12.2012

I. Instrumente internaționale aplicabile

1. Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate din 15.11.2000
2. Protocolul privind prevenirea, reprimarea și pedepsirea traficului de persoane, în special al femeilor și copiilor, adițional la Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate, adoptat la New-York la 15.11.2000
3. Protocolul împotriva traficului ilegal de emigranți pe calea terestră, aerului și pe mare, adițional la Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate, adoptat la New-York la 15.11.2000.
4. Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale (4.11.1950).
5. Convenția europeană de asistență juridică internațională în materie penală (20.04.1959) și Protocolul ei (17.03.1978).
6. Regulile standardelor minimale de tratare a deținuților (1955).
7. Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice (1966).
8. Convenția împotriva torturilor și a altor forme de comportament și pedepse antiumane, crude sau care înjosesc demnitatea omului (1984).

9. Declarația principiilor generale ale justiției pentru victimele infracțiunilor și abuzurilor de putere (1985).
10. Cumulul de principii pentru apărarea tuturor persoanelor reținute sau arestate în orice formă ar fi fost aceasta efectuată (1988).
11. Declarația universală a drepturilor omului (10.12.1948).
12. Convenția europeană de extradare din 13.12.57 //Tratate internaționale 1/318, 1998 și Protocoalele adiționale acesteia (15.10.1975, 17.03.1978).
13. 20. Legea nr. 724 – XV din 07.12.01 pentru ratificarea Convenției Europene în domeniul informației cu privire la dreptul străin și a Protocolului adițional la Convenția Europeană în domeniul informației cu privire la dreptul străin
14. 21. Convenția europeană despre valabilitatea internațională a sentințelor pe cauzele penale (1970).

II. Instrumente internaționale regionale

1. Convenția privind asistența juridică și raporturile juridice în materie civilă, familială și penală, ratificată prin Hotărârea Parlamentului. nr.402-XIII din 16.03.95
2. Protocolul la Convenția privind asistența juridică și raporturile juridice în materie civilă, familială și penală din 22 ianuarie 1993. Ratificat prin Legea R. Moldova nr.164-XV din 04.04.2003

III. Instrumente bilaterale interstatale

1. Tratat între Republica Moldova și Republica Lituania cu privire la asistența juridică și la raporturile juridice în materie civilă, familială și penală. Ratificat prin Hotărârea Parlamentului nr.1487a-XIII din 10.06.93.
2. Tratat între Republica Moldova și Republica Letonă cu privire la asistența juridică și la raporturile juridice în materie civilă, familială și penală. Ratificat prin Hotărârea Parlamentului nr.1487-XII din 10.06.93.
3. Tratat între URSS și Republica Socialistă Cehoslovacă privind asistența juridică și raporturile juridice în materie civilă, familială și penală, Tratatul pus în aplicare prin succesiune în raporturi între Republica Moldova și Republica Cehă.
4. Tratat între URSS și Republica Populară Ungară privind acordarea asistenței juridice în materie civilă, familială și penală, și Protocolul la acesta Tratatul pus în aplicare prin succesiune în raporturi între Republica Moldova și Republica Ungaria.
5. Tratat între Republica Moldova și România privind asistența juridică în materie civilă și penală. Ratificat prin Hotărârea Parlamentului nr.1018-XII din 03.12.96.
6. Acord între Republica Moldova și Republica Turcia cu privire la asistența juridică în materie civilă, comercială și penală. Ratificat prin Hotărârea Parlamentului nr.1017-XIII din 03.12.96.
7. Tratat între Republica Moldova și Federația Rusă cu privire la asistența juridică și raporturile juridice în materie civilă, familială și penală. Ratificat prin Hotărârea Parlamentului nr.260-XIII din 04.11.94.
8. Tratat între Republica Moldova și Ucraina privind asistența juridică și relațiile juridice în materie civilă și penală. Ratificat prin Hotărârea Parlamentului nr.261-XIII din 04.11.94.

9. Tratat între Republica Moldova și Republica Azerbaidjan cu privire la asistența juridică și raporturile juridice în materie civilă, familială și penală. Ratificat prin Legea nr.33-XVI din 14.04.2005.

Jurisprudență/Practica judiciară:

1. Hotărârea Plenului CSJ privind practica aplicării de către instanțele judecătorești a legislației ce ține de recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești și hotărârilor arbitrale străine nr.9 din 09.12.2013
2. Hotărârea Plenului CSJ de modificare și completare a hotărârii Plenului CSJ nr. 9 din 09.12.2013 „Privind practica aplicării de către instanțele judecătorești a legislației ce ține de recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești și a hotărârilor arbitrale străine” nr.2 din 25.04.2016.
3. Hotărârea Plenului CSJ cu privire la practica judiciară de aplicare a legislației ce reglementează extrădarea nr.3 din 28.05.2012.
2. Recomandarea nr. 27a CSJ privind soluționarea cauzelor penale expediate în instanțele de judecată de către Ministrul Justiției al Republicii Moldova prin acceptarea transferului procedurii penale
3. Recomandarea nr. 26a CSJ privind imunitatea misiunilor diplomatice
4. Dosarul nr. 4ac-14/14 Avizul consultativ al Plenului Curții Supreme de Justiție privind aplicabilitatea prevederilor art.460 alin.(1) lit.j) Cod de procedură civilă (Competența instanțelor judecătorești ale Republicii Moldova în pricinile cu element de extraneitate în procesul privind protecția în străinătate a proprietății intelectuale a unei persoane domiciliată în Republica Moldova, persoana este cetățean al Republicii Moldova sau apatrid, iar prin convențiapărților nu s-a stabilit o altă competență)

Literatură didactică și științifică:

1. Bostan G., Lupan O., Mironov V., Nagacevschi V., Ghid privind aplicarea Convenției privind asistența juridică și raporturile de drept în procesele civile, familiale și penale....., ed. ARC, Chișinău, 2000,
2. Cristiean V., Asistența juridică internațională în materie penală, teză de doctorat, Academia de Poliție A.I. Cuza, Facultatea de Drept, Bucuresti, 2009.
3. Radu Fl.R., Cooperarea judiciară internațională și europeană în materie penală, Ed. Wolters Kluwer, 2009.
4. Ghid de cooperare judiciară internațională în materie civilă și comercială, <http://www.just.ro/Sectiuni/Cooperarejudiciar%C4%83interna%C5%A3ional%C4%83/Ghiddecooperare%C3%AEenmateriecivil%C4%83%C5%9Ficomercial%C4%83/tabid/736/Default.aspx>
Lupulescu N., Extrădarea, Ed. Luceafărul, București, 2004.
5. Marian A., Molcean A., Scobioală-Sârcu D., Ghid cu privire la cooperarea juridică internațională, ed. Bons Offices, 2010, 220 p.
6. Stănoiu, R. M. - „Asistența juridică internațională în materie penală”, Editura Academiei R.S.R., 1977;
7. Васильев Ю.Г. Институт выдачи преступников (экстрадиции) Москва 2002.